

4. Procesor HIP: ALE ukazi (1. del)

Uvod

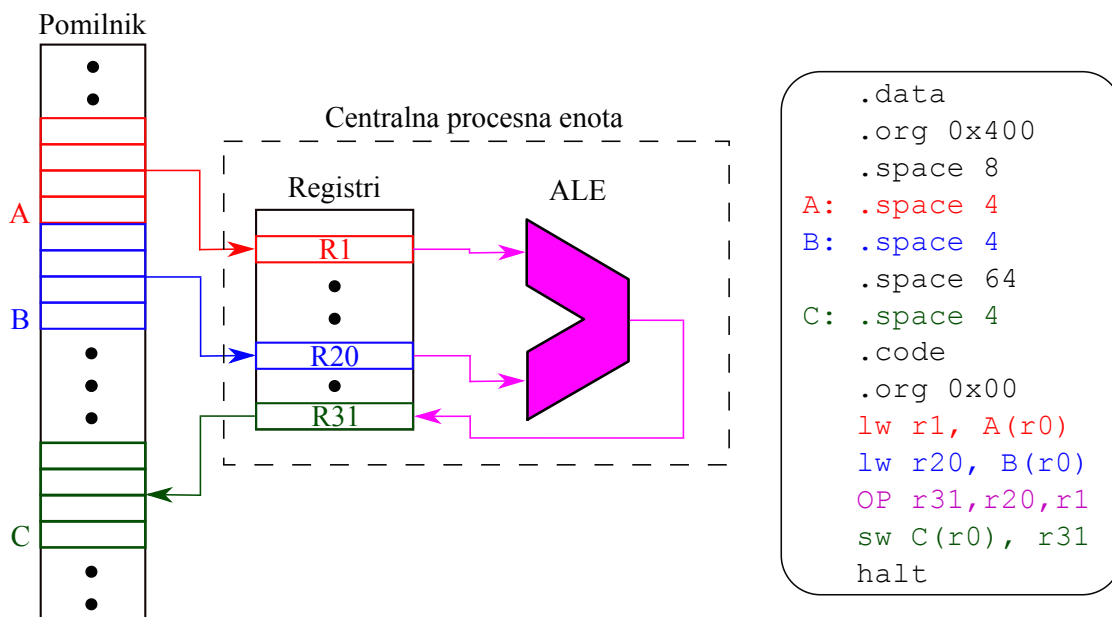
Aritmetično logična enota (ALE) lahko izvaja več operacij, kot so:

1. Aritmetične operacije: seštevanje (+) in odštevanje (-)
2. Pomiki: v levo (<<), v desno (>>), logični in aritmetični pomik
3. Logične operacije: bitni IN (&), bitni ALI(|), bitni ekskluzivni ALI(^), bitna negacija (~)
4. set operacije ali operacije primerjanja: enako (==), različno (!=), večje (>), manjše (<)

V HIP-u so vsi ukazi 3-operandni razen NOT in LHI, ki sta v resnici 2-operandna ter se pri njima eden od treh operandov ignorira. Glede na vrste operandov v ukazu, se v HIP razlikujeta dve vrsti ukazov:

1. Vsi operandi so registri
2. En od treh operandov je takojšnji operand ali konstantna vrednost. V tem primeru mora biti takojšnji operand vrednost ki se lahko zapiše s 16 biti. Tisto vrsto ukazov lahko razpoznamo po črki I (angl. *immediate*) v naboru ukazov, na primer ADDI, SLLI itn.

ALE ima dostop samo do registrov CPE in ne more dostopati do pomilnika. Pri uporabi ALE ukazov se morajo podatki za procesiranje najprej naložiti iz pomilnika v registre. Potem lahko ALE dostopa do vrednosti v registrih in izvaja ukaze. Na koncu ALE shrani rezultat ukaza v enega od registrov. Shranjen rezultat se lahko uporabi v drugem ALE ukazu, ali pa se shrani v pomilnik. Predhodno opisan postopek lahko ilustriramo z naslednjo sliko. Recimo, da HIP izvaja program podan na desni strani slike. Na levi strani slike je podana poenostavljena izvedba programa v HIPu. Najprej se podatka na naslovu A in B preneseta iz pomilnika v registra R1 in R20. Potem ALE izvede ukaz OP nad registroma R1 in R20 in shrani rezultat v register R31. (OP predstavlja poljubni ALE ukaz). Na koncu se rezultat operacije shrani v pomilnik z naslovom C.

Aritmetične operacije

V HIP se lahko izvajata samo celoštevilsko seštevanje in odštevanje. HIP ne podpira operacij množenja in deljenja. Množenje in deljenje se lahko implementirata s pomočjo uporabe podprogramov in uporabe podprtih ALE ukazov.

Primeri za aritmetične ukaze

Ukaz	Pomen	Opis
add r1, r2, r3	$r1 \leftarrow r2 + r3$	Vrednosti registra r2 se prišteje vrednost registra r3 in se rezultat seštevanja shrani v register r1
addi r1, r2, 20	$r1 \leftarrow r2 + 20$	Vrednosti registra r2 se prišteje število 20 in se rezultat seštevanja shrani v register r1
sub r1, r2, r3	$r1 \leftarrow r2 - r3$	Od vrednosti v registru r2 se odšteje vrednost registra r3 in se rezultat shrani v r1
subi r1, r2, 20	$r1 \leftarrow r2 - 20$	Od vrednosti v registru r2 se odšteje vrednost 20 in se rezultat shrani v r1

Opomba: Pri ukazih addi in subi mora biti takojšnji operand 16-bitna vrednost. Kaj se zgodi, če se vrednosti takojšnjega operanda ne da zapisati s 16 biti? Poglejmo naslednji del kode:

```
...
addi r1, r0, 0x12345678
...
```

Po izvajanju ukaza vrednost registra r1 ne bo enaka 0x12345678 ampak bo enaka 0x00005678. Ukaz addi (in večina ukazov tipa 2) upošteva samo spodnjih 16 bitov takojšnjega operanda!

Nepredznačeno seštevanje in odštevanje

Ukazi v prejšnjem delu so izvajali predznačeno seštevanje in odštevanje - ti ukazi predpostavljajo, da so operandi predznačena števila. V HIPu obstajata tudi nepredznačeno seštevanje in odštevanje. Pri nepredznačenem seštevanju (odštevanju) prepostavljamo, da so operandi nepredznačena števila. Obstajata dve razliki med predznačenim in nepredznačenim seštevanjem (odštevanjem):

1. Veljavnost pri predznačenem seštevanju določa bit preliva (V), pri nepredznačenem seštevanju pa bit prenosa na zadnjem bitu C_{MSB} (glejte 2. vajo).
2. Razširitvi predznaka pri takojšnjem naslavljanju: pri nepredznačenem seštevanju se takojšnji operand razširja z ničlami, pri predznačenem pa z bitom predznaka (0 za pozitivna in 1 za negativna števila).

Primeri za nepredznačene aritmetične ukaze

Ukaz	Pomen	Opis
addu r1, r2, r3	$r1 \leftarrow r2 + r3$	Nepredznačeno seštevanje registrov r2 in r3 (opazuj zadnjo črko "U" v mnemoniku ukaza)
addui r1, r2, 20	$r1 \leftarrow r2 + 20$	Nepredznačeno seštevanje registra r2 in takojšnjega operanda 20
subu r1, r2, r3	$r1 \leftarrow r2 - r3$	Nepredznačeno odštevanje registra r3 od registra r2
subui r1, r2, 20	$r1 \leftarrow r2 - 20$	Nepredznačeno odštevanje takojšnjega operanda 20 od registra r2

Vprašanje: kaj vsebujeta registra r1 in r2 po izvajanju naslednjih ukazov?

```
...
addi r1, r0, -1
addui r2, r0, -1
...
```

Odgovor: $r1 = 0xFFFFFFFF$ in $r2 = 0x0000FFFF$. Namig: pretvorite (-1) v 16-bitno binarno vrednost v dvojiškem komplementu.

Pomiki**Logični pomik v levo in desno**

Pomikanje števila v levo stran za n mest je ekvivalentno množenju tega števila z 2^n . Oglejmo si primer, v katerem 8-bitno število z vrednostjo 3 pomikamo v levo za dve mesti:

$$\begin{array}{l} A : \quad 0000\ 0011 \rightarrow 3 \\ \hline A \ll 2 : \quad 0000\ 1100 \rightarrow 12 \end{array}$$

Pomikanje števila v desno stran za n mest je ekvivalentno deljenju tega števila z 2^n . Oglejmo si primer, v katerem 8-bitno število z vrednostjo 40 pomaknemo v desno za tri mesta:

$$\begin{array}{l} B : \quad 0010\ 1000 \rightarrow 40 \\ \hline B \gg 3 : \quad 0000\ 0101 \rightarrow 5 \end{array}$$

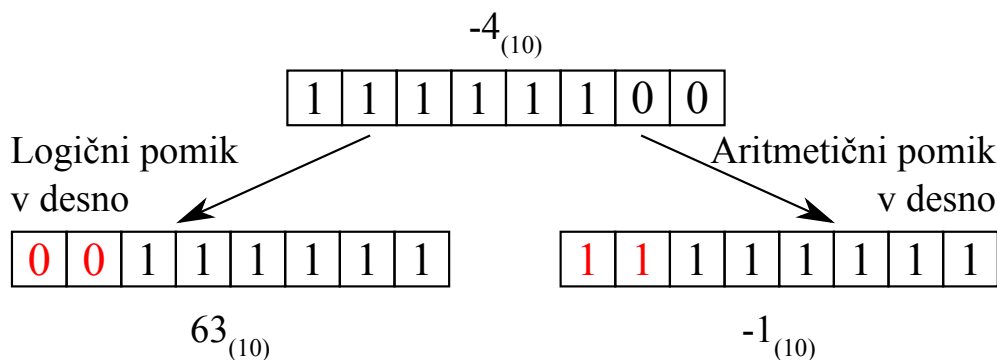
Primeri za ukaze logičnih pomikov

Ukaz	Pomen	Opis
sll r1, r2, r3	$r1 \leftarrow r2 \ll r3$	Vrednost registra r2 se pomakne za r3 mest v levo in rezultat se shrani v register r1

Ukaz	Pomen	Opis
slli r1, r2, 5	$r1 \leftarrow r2 \ll 5$	Vrednost registra r2 se pomakne za 5 mest v levo in rezultat se shrani v register r1
srl r1, r2, r3	$r1 \leftarrow r2 \gg r3$	Vrednost registra r2 se pomakne za r3 mest v desno in rezultat se shrani v register r1
srli r1, r2, 5	$r1 \leftarrow r2 \ggg 5$	Vrednost registra r2 se pomakne za 5 mest v desno in rezultat se shrani v register r1

Aritmetični pomik v desno

Logični pomik predpostavlja, da je pomikana vrednost nepredznačena, aritmetični pomik pa upošteva predznak pomikane vrednosti. Razlika med aritmetičnim in logičnim pomikom je vidna samo pri pomiku v desno. Na naslednji sliki se jasno vidi, kaj se zgodi, ko pomikamo število $(-4)_{(10)}$ v desno za dve mesti z logičnim in z aritmetičnim pomikom.

Logični pomik na mesto zgornjih bitov vedno vstavlja 0, aritmetični pomik v desno pa vstavlja bit predznaka. V primeru na zgornji sliki aritmetični pomik na mesto zgornjih bitov vstavlja 1, zato ker je $(-4)_{10}$ negativno število.

Primeri za ukaze aritmetičnih pomikov

Ukaz	Pomen	Opis
sra r1, r2, r3	$r1 \leftarrow r2 \gg r3$	Aritmetični pomik v desno (črka "A" v mnemoniku)
srai r1, r2, 5	$r1 \leftarrow r2 \ggg 5$	Aritmetični pomik v desno s takojšnjim operandom

Primer izvajanja ALE ukazov v zbirnem jeziku HIP

Kako se spreminjajo vrednosti registrov pri izvajanju programa na HIPu?

```

; Vaja 4, primer ALE ukazi
.data
.org 0x400
A: .word 0x40000000

.code
.org 0

```

```

addi r2, r0, 0x8000
addui r2, r0, 0x8000
addi r1, r0, 0x80000000

lw r3, A(r0)
lw r4, A(r0)
add r5, r3, r4
addu r6, r3, r4

addi r7, r0, 2
slli r7, r7, 1
slli r7, r7, 1

addi r7, r0, 16
srli r7, r7, 1
srli r7, r7, 1

addi r8, r0, #0xFFFE
srli r9, r8, #1
srai r10, r8, #1

halt

```

Rešitev:

Prvi blok ukazov:

```

addi r2, r0, 0x8000
addui r2, r0, 0x8000
addi r1, r0, 0x80000000

```

Prvi ukaz: Ker se izvaja predznačeno seštevanje, bo HIP razširil takojšnji operand $0x8000$ z bitom predznaka. Torej, $r2 = r0 + 0xFFFF8000 = 0xFFFF8000$. Ne pozabite, vrednost registra $r0$ je vedno enaka 0 .

Drugi ukaz: Ker se izvaja nepredznačeno seštevanje, bo HIP razširil takojšnji operand $0x8000$ z ničlami. Torej, $r2 = r0 + 0x00008000 = 0x00008000$.

Tretji ukaz: Prej smo omenili, da mora biti takojšnji operand 16-bitna vrednost, kar pa v našem primeru ni res. Prevajalnik ne bo javil napake, ampak bo vzel samo spodnjih 16 bitov. Torej $r1 = r0 + 0x0000\backslash:0000 = 0x00000000$.

Drugi blok ukazov:

```

lw r3, A(r0)
lw r4, A(r0)
add r5, r3, r4
addu r6, r3, r4

```

Prva dva ukaza bosta naložila vrednost iz pomilniške lokacije A v registra $r3$ in $r4$. Torej, $r3=r4=0x40000000$. V tretjem ukazu se uporablja predznačeno seštevanje. Kaj se zgodi pri seštevanju registrov $r3$ in $r4$?

$$\begin{array}{r}
 0100\ 0000\ 0000\ 0000\ \dots\ 0 \\
 +\ 0100\ 0000\ 0000\ 0000\ \dots\ 0 \\
 \hline
 C_{MSB} = 0\ 1000\ 0000\ 0000\ 0000\ \dots\ 0
 \end{array}$$

Seštevanca sta pozitivna, rezultat pa je negativen - to pomeni, da predznačeno seštevanje ni pravilno. Procesor bo sprožil napako zaradi celoštevilске prekoračitve. Četrty ukaz izvaja nepredznačeno seštevanje registrov r3 in r4. Ker je prenos na zadnjem bitu C_{MSB} enak nič, je seštevanje pravilno in procesor ne bo sprožil napake.

Tretji blok ukazov:

```
addi r7, r0, 2
slli r7, r7, 1
slli r7, r7, 1
```

Na koncu izvajanja bloka $r7=0x00000008$.

Četrty blok ukazov:

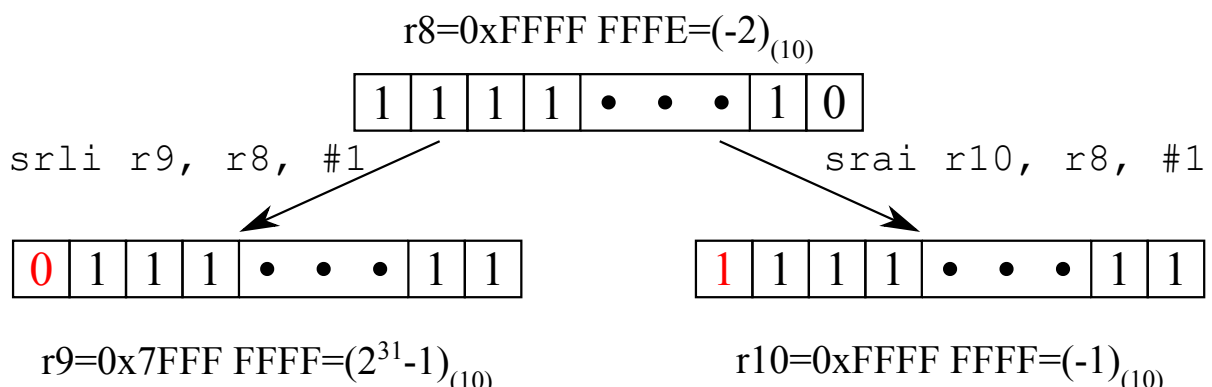
```
addi r7, r0, 16
srli r7, r7, 1
srli r7, r7, 1
```

Na koncu izvajanja bloka $r7=0x00000004$.

Peti blok ukazov:

```
addi r8, r0, #0xFFFFE
srli r9, r8, #1
srai r10, r8, #1
```

Najprej se v r8 naloži vrednost $(-2)_{(10)}$, torej $r8=0xFFFF\ FFFE$. Drugi ukaz izvaja logični pomik v desno. Po pomiku bo najvišji bit enak nič, ker je $r9=0x7FFF\ FFFF = (2^{31} - 1)_{(10)}$. Tretji ukaz izvaja aritmetični pomik v desno. Po pomiku bo najvišji bit enak bitu predznaka, ker je $r10=0xFFFF\ FFFF = (-1)_{(10)}$. Prej opisano lahko predstavimo z naslednjo sliko.

Naloge

Naloga 4.1

Od naslova 0x400 naprej se po vrsti nahaja 6 števil:

- STEV1 in STEV2 – 16-bitni števili 2323 in 4343
- STEV3 in STEV4 – 8-bitni števili -127 in 6
- STEV5 in STEV6 – 32-bitni števili 23456 in 43210

Rezervirajte še prostor z oznakami SUM16, MUL, DIV, SUM in DIF. Napišite program, ki:

1. števili na naslovih STEV1 in STEV2 nepredznačeno sešteje in rezultat shrani na naslov SUM16;
2. število na naslovu STEV3 množi z $2^{(M[STEV4])}$ in rezultat shrani na naslov MUL;
3. število na naslovu STEV3 deli z 32 in rezultat shrani na naslov DIV;
4. števili na naslovih STEV5 in STEV6 sešteje ter rezultat shrani na naslov SUM;
5. število na naslovu STEV5 odšteje od števila na naslovu STEV6 ter rezultat shrani na naslov DIF.

Rešitev:

```
.data
.org 0x400
STEV1: .word16 2323
STEV2: .word16 4343
STEV3: .byte -127
STEV4: .byte 6
        .align 4
STEV5: .word 23456
STEV6: .word 43210
SUM:    .space 4
DIF:    .space 4
MUL:    .space 4
DIV:    .space 1
        .align 2
SUM16:  .space 2

.code
.org 0

lhu r1,STEV1(r0)
lhu r2,STEV2(r0)
addu r1,r1,r2
sh SUM16(r0),r1

lb r1,STEV3(r0)
lb r2,STEV4(r0)
sll r3,r1,r2
sw MUL(r0),r3
```

```

srai r1,r1,#5
sb DIV(r0),r1

lw r1,STEV5(r0)
lw r2,STEV6(r0)
add r3,r1,r2
sw SUM(r0),r3
sub r3,r2,r1
sw DIF(r0),r3

halt

```

Naloga 4.2

Napišite program v zbirnem jeziku za procesor HIP, ki izračuna uteženo vsoto dveh 16-bitnih predznačenih števil, po pravilu:

$$A = 0.125 \cdot A + 0.875 \cdot B$$

Ker HIP nima ukazov za delo s plavajočo vejico, naj program uteženo vsoto izračuna kot $A = (A + 7 \cdot B)/8$; Namig: $7x = x + 2x + 4x$

Rešitev:

```

; Utezena vsota dveh števil

.data
.org 0x400
A:  .word16 64
B:  .word16 8

.code
.org 0

lh r1,A(r0)
lh r2,B(r0)

; 7B = B + 2B + 4B
add r4,r1,r2      ; TEMP = B + A
slli r2,r2,1
add r4,r4,r2      ; TEMP = TEMP + 2B
slli r2,r2,1
add r4,r4,r2      ; TEMP = TEMP + 4B
srai r4,r4,3      ; TEMP = TEMP/8

sh A(r0),r4

halt

```